

**VELIKI AVTORJI ZA MALE
BRALCE IN PISANI SVETovi
KRISTINE BRENKOVE**

Dve razstavi v Narodni in univerzitetni knjižnici v letu 2011

Narodna in univerzitetna knjižnica (v nadaljevanju NUK) se je leta 2011 v svoji razstavni dejavnosti posvetila tudi področju mladinske književnosti in založništva. Januarja smo v Plečnikovem hodniku pripravili razstavo **Veliki avtorji za male bralce – razvoj slovenske mladinske proze**, septembra je revija *Otrok in knjiga* (Mariborska knjižnica) v sodelovanju s ČZP Večer postavila razstavo o nagradi večernica, oktobra pa smo pripravili še razstavo **Pisani svetovi Kristine Brenkove**. S slednjo se je NUK pridružil številnim slovenskim knjižnicam, založbam in drugim kulturnim ustanovam, ki so v tem letu počastile spomin na izjemno urednico, avtorico, prevajalko, ki »za zmeraj ostaja del slovenske duhovne aristokracije«¹.

Z razstavo **Veliki avtorji za male bralce** smo predstavili uspešen in suveren razvoj slovenske mladinske proze od njenih začetkov do danes. Glavna razvojna nit, ki smo ji sledili, je pojav, uveljavitev in razcvet dveh temeljnih tipov mladinske pripovedi, realističnega in pravljlično-fantastičnega. Ob tem smo opozorili tudi na pestrost literarnih oblik in tematik, ki se pojavljajo v slovenski mladinski prozi, in na dejstvo, da slovenska mladinska književnost v svojem razvoju nikoli ni zaostajala za evropskimi razvojnimi tokovi. V desetih vitrinah Plečnikovega hodnika smo prikazali razvoj slovenske mladinske proze od opismenjevalnih začetkov, prvih posvetnih del za mladino v drugi polovici 19. stoletja, idejne in tendenčne neodvisnosti

in estetskega preseganja v začetku 20. stoletja, eksplozije žanrov in zvrsti po drugi svetovni vojni, do problemske tematike in pluralizma govoric v začetku 21. stoletja.

Z razstavo smo opozorili na imena velikih slovenskih avtorjev, ki so svoje sledi pustili tudi v razvoju mladinske književnosti, s tem pa na zahtevnost ustvarjanja in odgovornost, ki jo zahteva pisanje za mlade.

Razstavo **Pisani svetovi Kristine Brenkove** smo pripravili ob stoletnici rojstva pisateljice, urednice in prevajalke Kristine Brenkove. Njena zapuščina, ki jo hrani Rokopisna zbirka NUK, obsega okoli 12.000 enot gradiva in je ena najobsežnejših zapuščin v zbirki. Obiskovalci razstave so si v Razstavni dvorani lahko ogledali rokopise, tipkopise in drugo gradivo iz zapuščine Kristine Brenkove, njena še neobjavljena dela in zbirko prevedenih slovenskih slikanic, ki jim je pot v svet utrla prav Kristina Brenkova. Avtorici razstave Maša Kodrič in Manca Ratković sva razstavo zasnovali tako, da je prikazovala ustvarjalkin avtorski prispevek k razvoju slovenske mladinske književnosti, njeno prevajalsko in uredniško delo. Dve vitrini sva posvetili njenemu avtorskemu delu, med razstavljenemu gradivo sva uvrstili tudi tipkopise še neobjavljenih del (*Zimski solsticij*, *V drugačni svetlobi*, *Kam je šla lisica Zvitorepka?*). V eni vitrini je bilo na ogled gradivo, ki je predstavilo avtoričino prevajalsko delo in strokovne članke s področja zgodovine in publiciranja književnosti za mlade ter razvoja založništva pri nas in v Jugoslaviji. Poudarjena je bila nezamenljiva vloga Brenkove, ki jo je imela kot urednica pri uveljavljanju slovenske mladinske književnosti v svetu – njeno delo predstavlja pionirski

---

¹ Kobe, M., *Utrinki spominov na dr. Kristino Brenkovo*, v *Otrok in knjiga*, 2009, let. 36, št. 76, str. 98.

prodor ustvarjalnosti malega naroda v kulturno bogat evropski prostor. Zato sva uredniškemu delu posvetili kar tri celotne vitrine. V eni sva predstavili pomembnejše knjižne zbirke, ki jih je zasnovala (*Zlata ptica*, *Čebelica*), med njimi tudi tipkopis osnutka za zbirko teorije mladinske književnosti. Najobsežnejši del zapuščine Brenkove predstavlja korespondenca s slovenskimi in tujimi ustvarjalci, prevajalci, ilustratorji, knjižničarji in založniki. Zato sva dve vitrini namenili predstavitvi stikov z Evropo: pisma Walterja Scherfa, Bettine Hürlimann, Metke Simončič, Otona Berkopca, Zlate Pirnat-Cognard, Jelle Lepman, Eduarda Petiške, Zdeneka Slabýa dopolnjujejo prevedene slovenske slikanice, izdane pri tujih založbah: Hachette, Hatier, Atlantis Verlag, Annette Betz Verlag, Der Kinderbuchverlag, Arnoldo Mondadori Editore, Bemporad Marzocco, Dětské knihy, Mladé letá, Detskaja literatira ...

Razstavo so popestrile izvirne ilustracije Ančke Gošnik-Godec, ki so dopolnjevale avtorsko in uredniško delo Kristine Brenkove. Na ogled so bili originali ilustracij, namenjenih za dela *Partizanka Katarina*, *Partizanska bolničarka*, *Pravljice*, *Osmo dežela in Miško s planine*. Stene razstavne dvorane so poleg ilustracij obarvale tudi male knjižice v velikosti knjižic iz zbirke *Čebelica*. Knjižice – darilca so v sebi skrivale iskriče misli Kristine Brenkove, ki sva jih avtorici skrbno nabrali iz njenih zapiskov iz zapuščine, njenih objavljenih del in intervjujev. Želeli sva, tako kot je želela tudi Kristina Brenkova, da bi podarjene pisane misli obiskovalce osrečile in da bi ostale z njimi tudi po ogledu razstave.

Razstava je bila obenem rezultat večmesečnega urejanja zapuščine, ki sva jo avtorici uredili v času od septembra

do konca leta 2010, deloma pa tudi natančneje raziskali v začetku leta 2011. Kot sva že zapisali v zgibanki, izdani ob razstavi, je urejanje zapuščine, kakršna je zapuščina Kristine Brenkove, edinstveno doživetje. Pred nama so se ob delu z zapuščino in ob pripravljanju razstave odpirali pisani, raznoliki svetovi, katere je živela, ustvarjala, nam jih odstirala in podarjala Kristina Brenkova. Od tod tudi naslov razstave.

Na odprtju razstave so nas v njene pisane svetove pospremili dr. Marjana Kobe, pripovedovalka in ustvarjalka mag. Anja Štefan in urednik otroškega leposlovja pri Mladinski knjigi Andrej Ilc.

V času razstave smo v okviru debatne kavarne na 27. knjižnem sejmu v Cankarjevem domu organizirali tudi branje še neobjavljenih avtoričinih del *Zimski solsticij* in *V drugačni svetlobi*. Ob tem dogodku smo z gostoma dr. Mihaelom Glavanom in dr. Miklavžem Komeljem razpravljali o težavah in dilemah pri posthumnem objavljanju avtorskih del.

Razstavo sva avtorici pripravili v sodelovanju z Mladinsko knjigo in galerijo Ars, knjižno gradivo pa smo za obe razstavi nabrali iz fondov NUK, Pionirske – Centra za mladinsko knjižničarstvo in bibliopedagoške dejavnosti, Mestne knjižnice Ljubljana in Mestne knjižnice Kranj.

V NUK si želimo, da bi nov dom v naši knjižnici našla še marsikatera zapuščina slovenskih avtoric in avtorjev, ki so ustvarjali ali trenutno ustvarjajo za otroke. Prepričani smo namreč, da so tudi opusi in zapuščine mladinskih avtorjev nepogrešljiv in vitalen del narodne kulturne dediščine, njihovo hranjenje in predstavljanje/razstavljanje pa del našega poslanstva.

Maša Kodrič